

Library of Things : ความท้าทายในการจัดการข้อมูลบรรณานุกรมผ่านแนวทางการดำเนินงาน หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อิสริยา หมีเงิน¹

บทคัดย่อ

แนวทางการดำเนินงานจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1. ศึกษาแนวทางการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things โดยสำรวจอุปกรณ์ Library of Things ทั้งหมดของหอสมุดฯ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ 2) อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์ 3) เกมและบอร์ดเกม และ 4) อื่น ๆ จากนั้นศึกษาการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things หอสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 16 แห่ง ด้วยการสัมภาษณ์แบบออนไลน์และสรุปรายงาน 2. จัดทำคู่มือการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things หอสมุดฯ โดยสอบถามความคิดเห็นของบรรณารักษ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องถึงการจัดการรายการบรรณานุกรมและรายการทะเบียนประกอบการจัดทำคู่มือ 3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักเกณฑ์การลงรายการแก่บรรณารักษ์แคตตาล็อกให้ปฏิบัติงานไปในแนวทางเดียวกัน และบรรณารักษ์บริการสามารถสืบค้นและใช้ข้อมูลรายการบรรณานุกรมแนะนำผู้ใช้ 4. การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ทั้งการแก้ไขรายการอุปกรณ์เดิมและอุปกรณ์ใหม่ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และทวนสอบการลงรายการให้ถูกต้องอีกครั้ง นำมาปรับปรุงคู่มืออย่างต่อเนื่องเพื่อให้เนื้อหามีความสมบูรณ์

คำสำคัญ : การจัดการข้อมูลบรรณานุกรม, การลงรายการบรรณานุกรม, หอสมุดสรรพสิ่ง, รายการบรรณานุกรม

¹ บรรณารักษ์ชำนาญการ งานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อีเมล: isya@tu.ac.th

Library of Things: Challenges in Bibliographic Data Management through the Operational Approach of Thammasat University Library

Itsaya Meengern¹

Abstract

The operational approach for managing Library of Things equipment data of Thammasat University Library comprises four main stages: 1. Studying cataloging guidelines for Library of Things equipment by surveying all Library of Things items in the library, which can be categorized into four types : 1)electronic devices, 2) electronic accessories, 3) games and board games, and 4) others. This was followed by studying the cataloging practices for Library of Things equipment across 16 higher education institution libraries through online interviews and report compilation. 2. Developing a cataloging manual for Library of Things equipment by consulting with librarians involved in bibliographic and holdings record management to inform the manual's creation. 3. Knowledge sharing regarding cataloging rules among catalog librarians to ensure consistent practices, while enabling reference librarians to effectively search and utilize bibliographic data to assist users. 4. Managing bibliographic data of Library of Things, including editing existing records and creating new ones according to established guidelines, followed by validating the cataloging data for correctness. This process leads to continuous improvement of the manual to ensure comprehensive content.

Keyword : Bibliographic Data Management, Cataloging, Library of Things, Equipment, Bibliographic Records

¹ Librarian, Professional Level, Information Resources Management, Thammasat University Library

E-mail: isya@tu.ac.th

บทนำ

การจัดการข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศหรืองานเทคนิคห้องสมุดเรียกว่า การลงรายการและจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศเป็นการจัดโครงสร้างข้อมูลของวัตถุหรือทรัพยากรสารสนเทศอย่างเป็นระบบ มักจัดทำอยู่ในรูปแบบของระเบียบ (Records) ซึ่งระเบียบเหล่านี้ถูกทำหน้าที่เป็นตัวแทนข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่ถูกเข้ารหัสด้วยโครงสร้างเมตาเดตา (Metadata Schema) ทำให้สามารถนำข้อมูลเข้าระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Miksa, 2021) เพื่อตอบวัตถุประสงค์หลักของห้องสมุดในการให้บริการ โดยรวบรวมและจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศที่มีหลากหลายประเภทให้อยู่ในรูปแบบเดียวกัน สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการสืบค้นและเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการทั้งรูปแบบออนไลน์และชั้นเก็บในห้องสมุด (Hoffman, 2019) ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดแบบดั้งเดิมอยู่ในรูปแบบหนังสือ วารสาร เอกสาร โสตทัศนวัสดุ และทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลหรือออนไลน์ ต่อมาห้องสมุดมีการนำอุปกรณ์ (Equipment) รูปแบบอื่นมาให้บริการ ทั้งที่ห้องสมุดจัดหาดำเนินการเองหรือสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายนอกในการให้บริการอุปกรณ์เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงได้สะดวก ทำให้เกิดคำศัพท์การให้บริการยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศดังกล่าวว่า “Library of Things” คำภาษาไทยใช้ว่า “ห้องสมุดสรรพสิ่ง” “ห้องสมุดที่มีทุกสรรพสิ่ง” (TK Park, 2018; Tuamsuk, 2018) กล่าวถึง ห้องสมุดที่ให้บริการยืมสิ่งของ/อุปกรณ์ที่นอกเหนือจากทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมของห้องสมุด อาทิ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องดนตรี อุปกรณ์ทำอาหาร บอร์ดเกม ฯลฯ สนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในการแบ่งปันแทนที่การซื้อหรือเป็นเจ้าของ แต่ใช้การหมุนเวียนสิ่งของระหว่างกันในกลุ่มชน รวมถึงแบ่งปันความรู้ ทักษะในการใช้งาน โดยห้องสมุดเป็นสื่อกลางในการจัดการและเชื่อมโยงให้ผู้คนนำสิ่งของที่ไม่ใช่เพียงหนังสือมาแบ่งกันใช้ ทำให้สามารถเข้าถึงสิ่งของจำนวนมากและหลากหลาย (Johnson, 2016; Jones et al., 2023; TK Park, 2018)

การให้บริการ Library of Things ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาถือว่าไม่ใช่เรื่องใหม่ ห้องสมุดให้ยืมอุปกรณ์ โดยส่วนใหญ่เน้นไปทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ ปลั๊กพ่วงสายไฟ กล้องดิจิทัล เครื่องบันทึกเสียงและวิดีโอ อุปกรณ์ใช้ประกอบการเรียนการสอน (Bannwart & Minich, 2020) เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาในวิถีใหม่ (Freeman & Nagel, 2025; Sheaffer & Vinson, 2023) ซึ่งมีพฤติกรรมชอบการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เชี่ยวชาญการใช้งานเทคโนโลยีและให้ความสำคัญกับข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ทันที (Trembach & Deng, 2018) Library of Things จึงได้รับความนิยมจากผู้ใช้งาน ขยายชนิดและจำนวนอุปกรณ์ให้บริการที่หลากหลายยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยในการจัดการข้อมูลและให้บริการ ตัวอย่างความร่วมมือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย Carleton กับคณะวิศวกรรมศาสตร์คอมพิวเตอร์ในการจัดการคอลเล็กชันอุปกรณ์เทคโนโลยีที่สนับสนุนโครงการนวัตกรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทำให้ได้ผลตอบรับที่ดีทั้งจากนักศึกษาและอาจารย์ โดยสามารถลดค่าใช้จ่ายของนักศึกษา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้อยากทดลองแนวคิดใหม่ สร้างความผูกพันระหว่างผู้ใช้งานกับห้องสมุด รวมถึงช่วยประชาสัมพันธ์และส่งเสริมภาพลักษณ์ห้องสมุด (Cross &

Tucci, 2017) คล้ายคลึงกับห้องสมุด Georgia Tech ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้เงินสนับสนุนจากภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ในการจัดหาและให้บริการอุปกรณ์ประกอบการเรียนรายวิชา ซึ่งห้องสมุดใช้ความเชี่ยวชาญในการจัดการคอลเล็กชันและการหมุนเวียนทรัพยากรสารสนเทศ มาประยุกต์เพื่อให้บริการอุปกรณ์มัลติมีเดีย พัฒนาเป็นบริการให้ยืมอุปกรณ์ Gadgets จนขยายขอบเขตทั่วทั้งมหาวิทยาลัย ต่อมาปรับปรุงบริการเป็น "Gadgets Pro" เครื่องมือระดับมืออาชีพสำหรับผู้ใช้งานที่ต้องการใช้งานในระดับที่สูงขึ้น เช่น การบันทึกวิดีโอ 4K หรือการถ่ายทอดสด ห้องสมุดมุ่งมั่นให้ผู้ใช้เข้าถึงเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Freeman & Nagel, 2025) สะท้อนถึงการเติบโตของอุปกรณ์ Library of Things รวมถึงแนวคิดการปรับเปลี่ยนพื้นที่ห้องสมุดให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ แบ่งปันความรู้และทรัพยากรสารสนเทศเพื่อจุดประกายความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม หรือ Maker Space (Aiyeblehin, Onyam, & Akpom, 2018) ซึ่งมีแนวโน้มได้รับความนิยมในห้องสมุดทางวิชาการ (Farney, 2021) เน้นผสมผสานการใช้พื้นที่ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน (Cross & Tucci, 2017) จึงไม่ใช่แค่การให้บริการพื้นที่แต่รวมถึงถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรสารสนเทศที่เหมาะสม สำหรับการออกแบบประดิษฐ์ และสร้างสรรค์ผลงานของผู้ใช้ (Igbiovina & Alex-Nmecha, 2021) โดยการจัดสรรอุปกรณ์ Library of Things ให้เพียงพอต่อการใช้งานเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการจัดการพื้นที่ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ Generation Z ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักของห้องสมุดมหาวิทยาลัย (Kornkaew, Keawmalang, & Khongmalai, 2024) การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ในฐานะข้อมูลห้องสมุดอย่างเป็นระบบช่วยให้กระบวนการตั้งแต่จัดหา จัดระเบียบข้อมูลอุปกรณ์ การบริการ การเข้าถึงอุปกรณ์ ติดตามสถานะบำรุงรักษา และการจัดทำรายงานเชิงบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Anderson & Weatherbee, 2012 & Jones et al, 2023)

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เริ่มนำอุปกรณ์ Library of Things ออกให้บริการตั้งแต่ปี 2563 โดยระยะแรกให้บริการอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ เช่น โน้ตบุ๊ก ไอแพด ปลั๊กพ่วงสายไฟ สายชาร์จ เป็นต้น ประกอบกับช่วงโรคระบาด Covid 19 ห้องสมุดได้รับการจัดสรรอุปกรณ์จากมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ใช้ในการยืมประกอบการเรียนการสอน ลดความเหลื่อมล้ำของนักศึกษาในการเรียนออนไลน์ รวมถึงส่งเสริมการใช้พื้นที่ทำให้เพิ่มจำนวน Library of Things ที่ใช้ร่วมกับพื้นที่ของห้องสมุด เช่น พื้นที่นั่งอ่าน Co-Working Space โซนเล่นเกม บอร์ดเกม ห้อง Podcast ห้องจัดรายการออกอากาศ เป็นต้น ส่งผลให้อุปกรณ์ Library of Things มีความหลากหลายและมี

จำนวนเพิ่มขึ้น อาทิ ปากกาสไตลัส หูฟัง แอปพลิเคชัน แมส จอมอนิเตอร์ ไมค์ช่วยสอน กล้องแอ็คชั่น กล้องไฟถ่ายภาพ ไม้กันสั่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องวัดระยะด้วยเลเซอร์ อุปกรณ์สำนักงาน บอร์ดเกม เครื่องดนตรี เครื่องทำความร้อน ผ้าห่ม ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมากกว่า 2,000 ชิ้น ซึ่งมีแนวโน้มอุปกรณ์ Library of Things ที่เพิ่มขึ้น แต่ห้องสมุดยังขาดการจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

โดยบรรณารักษ์ห้องสมุดสาขาแต่ละแห่งดำเนินการลงรายการอุปกรณ์ด้วยตนเอง ทำให้ข้อมูลบางส่วนมีความแตกต่างกันในแต่ละห้องสมุดและการจัดการข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น การวางแผนจัดสรรอุปกรณ์ แผนการบำรุงรักษา การจัดทำ Dashboard ช่วยผู้ใช้ในการสำรวจอุปกรณ์ Library of Things ที่ให้บริการ ตรวจสอบจำนวนคงเหลือเพื่อการยืม-จอง จึงเป็นที่มาของการจัดการข้อมูลบรรณานุกรมอุปกรณ์ Library of Things ใหม่ ผู้รับผิดชอบคือบรรณารักษ์แคตตาล็อก งานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ โดยหวังว่ากรอบการดำเนินงานของหอสมุดฯ จะเป็นประโยชน์ต่อห้องสมุดที่ต้องการจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ในระบบฐานข้อมูลห้องสมุดเพื่อให้การจัดการอุปกรณ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things

เริ่มต้นมีการตั้งคณะทำงานศึกษารูปแบบการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things เนื่องจากอุปกรณ์แต่ละประเภทมีลักษณะขนาด รูปร่าง คุณสมบัติการใช้งานที่แตกต่างจากทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมที่ห้องสมุดเคยมีการจัดการข้อมูล และยังไม่มีความรู้หรือการลงรายการที่เป็นมาตรฐานครอบคลุมทุกประเภทอุปกรณ์ที่หอสมุดฯ มีให้บริการ คณะทำงานจึงวางกรอบการดำเนินงานประยุกต์ตามแนวคิดแบบ Agile (Tetteh, 2024) เพื่อให้ได้หลักเกณฑ์การลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ที่เหมาะสมกับบริบทของหอสมุดฯ

ตารางที่ 1 กรอบการดำเนินงานตามแนวคิดแบบ Agile

Planning	Requirements & Design	Development	Deploy & Review
ศึกษาแนวทางการลงรายการอุปกรณ์ LOT	จัดทำคู่มือการลงรายการอุปกรณ์ LOT หอสมุด มธ.	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ LOT
- สำรวจข้อมูลอุปกรณ์และแบ่งประเภท LOT หอสมุดฯ - สำรวจการลงรายการ LOT ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและสัมพันธ - สรุปและจัดทำรายงาน	- สอบถามความต้องการลงรายการของผู้ให้บริการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง - สรุปผลความคิดเห็น - จัดทำคู่มือ	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปฏิบัติงาน - ปรับแก้ไขคู่มือ	- แก้ไขรายการข้อมูลอุปกรณ์ - ตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

1. การวางแผน - ศึกษาแนวทางการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things

1.1) สำรวจอุปกรณ์ Library of Things ทั้งหมดในฐานข้อมูลหอสมุดฯ และจัดแบ่งประเภทตามลักษณะการทำงานของอุปกรณ์ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ ไอแพด กล้องดิจิทัล ไมค์ เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น 2) อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สายชาร์จ หูฟัง ปลั๊กพ่วงสายไฟ ปากกาสไตลัส เป็นต้น 3) เกมและบอร์ดเกม และ 4) อื่น ๆ เช่น อุปกรณ์สำนักงาน เครื่องดนตรี กระเป๋าคาดอกไม้ ผ้าห่ม แท่นวางหนังสือ แท่นวางแท็บเล็ตและมือถือ เป็นต้น เพื่อจัดกลุ่มอุปกรณ์ที่มีลักษณะการทำงานคล้ายกันให้อยู่ประเภทเดียวกัน ทำให้ง่ายต่อการสำรวจการลงรายการอุปกรณ์แต่ละประเภทในขั้นตอนต่อไป

1.2) จัดทำแบบสำรวจห้องสมุดที่มีการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ในขณะทำงาน กลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งหอสมุดฯ เป็นสมาชิกและมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ในงานวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ โดยห้องสมุดที่ตอบแบบสำรวจและมีการลงรายการอุปกรณ์ จำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง¹ จากนั้นคณะทำงานจัดทำแบบสัมภาษณ์ซึ่งส่วนสำคัญของข้อคำถาม ได้แก่ 1) อุปกรณ์ที่ห้องสมุดมีให้บริการ 2) หลักเกณฑ์ที่ใช้ลงรายการ 3) ช่องทางในการเข้าถึงอุปกรณ์ และ 4) การลงรายการระเบียบบรรณานุกรม (Record) พร้อมตัวอย่าง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบออนไลน์ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2567

1.3) สรุปและจัดทำรายงานแนวทางการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วม ซึ่งพบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่ลงรายการทุกประเภทอุปกรณ์ที่มีให้บริการ มีเพียงบางห้องสมุดที่ลงรายการเฉพาะอุปกรณ์ที่นำเข้าระบบฐานข้อมูลห้องสมุดเท่านั้น โดยใช้หลักเกณฑ์การลงรายการเหมือนกับทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมของแต่ละห้องสมุด อาทิ มาตรฐาน AACR2, RDA และ MARC21 แต่ลดความเข้มงวดในการลงรายการ เนื่องจากยังไม่มีมาตรฐานการลงรายการเฉพาะสำหรับอุปกรณ์ Library of Things และเป็นการใช้ข้อมูลภายในห้องสมุด ไม่ถูกแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างห้องสมุดภายนอก โดยสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1.3.1) ประเภทอุปกรณ์ที่มีให้บริการมากที่สุด จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ เกมและบอร์ดเกม รองลงมา จำนวน 11 แห่ง คือ อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์ ส่วนอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กระเป๋าคาดอกไม้ ร่ม อุปกรณ์สำนักงาน จำนวน 10 แห่ง และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 9 แห่ง ตามลำดับ

¹ ห้องสมุดที่เป็นสมาชิกคณะทำงานกลุ่มวิเคราะห์ทรัพยากรสารสนเทศ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาจำนวน 15 แห่ง เช่น สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันทรัพยากรการเรียนรู้และเทคโนโลยีดิจิทัล มหาวิทยาลัยทักษิณ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เป็นต้น และ 1 แห่งที่ไม่ได้เป็นสมาชิก คือ ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

1.3.2) ห้องสมุดส่วนใหญ่ จำนวน 9 แห่งมีหลักเกณฑ์การลงรายการอุปกรณ์ และอีก 7 แห่งไม่มีหลักเกณฑ์การลงรายการที่ชัดเจน ส่วนหนึ่งอาจเพราะประเภทอุปกรณ์ Library of Things ที่ให้บริการมีจำนวนน้อย จึงไม่มีการจัดทำหลักเกณฑ์การลงรายการเหมือนทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่น

1.3.3) ช่องทางการเข้าถึงอุปกรณ์ Library of Things ของห้องสมุด ได้แก่ การสืบค้นผ่านฐานข้อมูลห้องสมุด (OPAC) ติดต่อเจ้าหน้าที่ และกรอกแบบฟอร์มเพื่อใช้งานอุปกรณ์

1.3.4) การลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ห้องสมุดส่วนใหญ่ใช้การแยกระเบียนอุปกรณ์แต่ละชนิดตามยี่ห้อหรือรุ่นอุปกรณ์ ยกเว้นอุปกรณ์ประเภทอื่น ๆ ที่มีสัดส่วนการรวมอยู่ในระเบียนเดียวกันหรือแยกตามยี่ห้อ ลักษณะอุปกรณ์ เช่น แท่นวางโน้ตบุ๊ก กระเป๋ เป็นต้น เท่านั้น การลงรายการระเบียนบรรณานุกรมสามารถจำแนกเขตข้อมูล (Tag/Elements) 3 ลำดับแรกที่มีการใช้มากที่สุดรวมทุกประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ ชื่อเรื่อง หมายเหตุ และลักษณะทางกายภาพ ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดในการลงรายการ ดังนี้

- ชื่อเรื่อง แหล่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิงการลงรายการ ได้แก่ ก่อร่างบรรจุ เอกสารการจัดซื้อ เป็นต้น หรือการกำหนดชื่อเรื่องขึ้นเองเพื่อใช้เรียกแทนชื่ออุปกรณ์ เช่น Switch ชุดเครื่องเขียน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์สำหรับใช้ในการเรียน เป็นต้น

- หมายเหตุ ข้อมูลที่ใช้ลงรายการอุปกรณ์ ประกอบด้วย 1) รายละเอียดคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของอุปกรณ์ เช่น ยี่ห้อ รุ่น ความจุ คุณสมบัติการใช้งาน เป็นต้น 2) รายละเอียดอุปกรณ์เสริมหรืออุปกรณ์ประกอบภายในชุด 3) ข้อมูลการยืมและติดต่อขอใช้บริการ เช่น สถานที่ติดต่อ ระยะเวลาการยืม เงื่อนไขในการยืม เป็นต้น และ 4) ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายหรือประกัน เช่น ร้านค้าที่ซื้อ/เช่า ราคาอุปกรณ์ เงื่อนไขการประกัน ระยะเวลาการเช่า เป็นต้น หากเป็นบอร์ดเกมมีการลงหมายเหตุเฉพาะ ได้แก่ จำนวนผู้เล่น ระยะเวลาในการเล่น วิธีการเล่น อายุผู้เล่นที่เหมาะสม

- ลักษณะทางกายภาพ ลงข้อมูลจำนวนและการอธิบายลักษณะของอุปกรณ์ เช่น จำนวนชิ้น ขนาด น้ำหนัก สี เป็นต้น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างเขตข้อมูลที่ใช้ลงรายการอุปกรณ์ Library of Things

ลำดับที่มีการใช้มากที่สุด	เขตข้อมูล (Marc tag)	จำนวนการใช้เขตข้อมูลรวมทุกอุปกรณ์	อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (9 แห่ง)	อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์ (11 แห่ง)	เกม/บอร์ดเกม (15 แห่ง)	อื่น ๆ (10 แห่ง)
1	ชื่อเรื่อง (245)	45	9	11	15	10
2	หมายเหตุ (5xx)	42	9	10	14	9
3	ลักษณะทางกายภาพ	38	7	8	14	9

ลำดับที่มี การใช้ มากที่สุด	เขตข้อมูล (Marc tag)	จำนวนการใช้ เขตข้อมูล รวมทุก อุปกรณ์	อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ กส์ (9 แห่ง)	อุปกรณ์เสริม อิเล็กทรอนิกส์ กส์ (11 แห่ง)	เกม/ บอร์ด เกม (15 แห่ง)	อื่น ๆ (10 แห่ง)
	(3xx)					
4	การผลิต/จัดจำหน่าย (260/264)	35	6	8	14	7
5	เลขหมู่ (050/090)	33	5	8	14	6
6	หัวเรื่อง/คำสำคัญ (6xx)	30	7	6	13	4
7	ชื่อเรื่องอื่น ๆ (246)	29	3	7	14	5
8	ผู้ผลิต (7xx)	26	3	4	14	5

2. การรับความต้องการและออกแบบ - จัดทำคู่มือการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภายหลังการศึกษาและสรุปหลักเกณฑ์การลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา คณะทำงานได้สอบถามความคิดเห็นบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้องทั้งงานบริการ งานจัดหา งานยุทธศาสตร์และนวัตกรรม เพิ่มเติมเพื่อให้ได้แนวทางการจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ที่ตอบสนองการให้บริการผู้ใช้

2.1 คณะทำงานประชุมร่วมกับบรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้อง โดยสอบถามความต้องการในการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ของผู้ปฏิบัติงานประกอบ รายละเอียดดังนี้

- การรวมหรือแยกระเบียบบรรณานุกรมในแต่ละประเภทอุปกรณ์ เนื่องจากอุปกรณ์ Library of Things ของหอสมุดฯ มีจำนวนมาก หากแยกระเบียบตามชื่ออุปกรณ์ดังเช่นหนังสือ อาจทำให้มีจำนวนรายการมากเกินไปจนความจำเป็นและยากต่อการสืบค้น จากการสอบถามพฤติกรรมผู้ผ่านผู้ปฏิบัติงานบริการพบว่า ผู้ใช้ต้องการเข้าถึงอุปกรณ์ได้ง่าย สืบค้นได้ผลลัพธ์รวดเร็ว และได้รับข้อมูลอุปกรณ์ที่ชัดเจน การแยกระเบียบทุกอุปกรณ์ ส่งผลให้การสำรวจอุปกรณ์ใช้เวลาเพิ่มขึ้น แต่หากรวมทุกชนิดอุปกรณ์อยู่ในระเบียบเดียวกัน อาจทำให้ไม่สามารถลงรายละเอียดคุณสมบัติเฉพาะของอุปกรณ์ได้ครบถ้วน ดังนั้นต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละอุปกรณ์ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงอุปกรณ์ตามความต้องการได้อย่างสะดวก เช่น

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้อย่างมีคุณสมบัติเฉพาะแตกต่างกันในแต่ละยี่ห้อหรือรุ่นจึงใช้การแยกระเบียน เป็นต้น

- การเลือกเขตข้อมูลที่ลงรายการ โดยคัดเลือกข้อมูลสำคัญที่ช่วยในการเข้าถึงอุปกรณ์ การใช้งานและการยืม-คืนอุปกรณ์ การจัดหาอุปกรณ์ การตรวจสอบความครบถ้วน และการจัดทำข้อมูลทางสถิติ
- การจัดการรายการทะเบียน (Item) ได้แก่ การเลือกประเภท Collection สถานที่จัดเก็บและให้บริการ ระยะเวลาการยืม และการกำหนดรูปแบบหมายเลขเรียก (Call Number)
- ขั้นตอนในการรับและส่งอุปกรณ์ Library of Things โดยจัดทำกระบวนการในการรับอุปกรณ์จากงานจัดหาไปยังงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศ และส่งอุปกรณ์ให้งานบริการเมื่อลงรายการเสร็จสมบูรณ์ รวมถึงการดำเนินการกรณีไม่สะดวกในการขนส่งอุปกรณ์ เช่น อุปกรณ์ขนาดใหญ่ เป็นต้น

2.2 สรุปผลความต้องการการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ได้ดังนี้

ตารางที่ 3 การลงรายการอุปกรณ์ Library of Things หอสมุดมธ.

ประเภทอุปกรณ์	การจัดการ ระเบียน	เขตข้อมูลในระเบียนบรรณานุกรม			หมายเลขเรียก (Call Number)
		ชื่อเรื่อง	หมายเหตุ	คำสำคัญ	
1. อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์	แยกระเบียน			-Library of Things -อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และมัลติมีเดีย/	ชื่ออุปกรณ์ ภาษาอังกฤษ (ยี่ห้อ/ รุ่น)
2. อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์	รวมระเบียน	-ชื่อ อุปกรณ์ -ชื่ออื่น ๆ -สารบัญ	-คุณลักษณะ หรือคุณสมบัติ ของอุปกรณ์ -อุปกรณ์ ประกอบ ภายในชุด -วิธีการใช้งาน -การยืมและ ติดต่อ	Multimedia and Electronic Devices	ชื่ออุปกรณ์ ภาษาอังกฤษ (ยี่ห้อ/ รุ่น/กำลังไฟ(วัตต์))
3. เกมและบอร์ดเกม				-เกมและสันทนาการ/ Game and Recreational	ชื่อเกม
4. อุปกรณ์อื่น ๆ				Tool -อุปกรณ์เสริม/ Accessories -อุปกรณ์สำนักงาน/ Office Equipment -สุขภาพและการดูแล ตัวเอง/ Wellness Tools	ชื่ออุปกรณ์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ

การลงรายการอุปกรณ์ใช้มาตรฐานเดียวกับทรัพยากรสารสนเทศประเภทอื่น ๆ ได้แก่ โครงสร้างระเบียนบรรณานุกรมแบบ MARC Tag และการบรรยายข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศและจุดเข้าถึงตามมาตรฐาน AACR2 เนื่องจากต้องการให้ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทในฐานข้อมูลห้องสมุดเป็นมาตรฐานเดียวกัน ช่วยให้การจัดการข้อมูลระเบียนบรรณานุกรมเป็นไปอย่างสะดวก ทั้งการสร้าง แก้ไข รวม นำเข้าหรือส่งออกกระเบียนบรรณานุกรม จัดทำรายงานสถิติ การแสดงผลบนหน้าเว็บไซต์ห้องสมุด

รวมถึงกรณีถ่ายโอนระเบียบบรรณานุกรมไปยังระบบห้องสมุดอัตโนมัติใหม่ในอนาคต อีกทั้งการจัดการความรู้การลงรายการทรัพยากรสารสนเทศทั้งภายในและภายนอกห้องสมุดมีความสะดวก เนื่องจากมาตรฐานการลงรายการ MARC21 และ AACR2 นิยมใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ดังผลการสำรวจที่กล่าวไปข้างต้น โดยอุปกรณ์ Library of Things แต่ละประเภทใช้เขตข้อมูลในการลงรายการเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในการลงชื่อเรื่องซึ่งเป็นไปตามลักษณะการแยกหรือรวมระเบียบบรรณานุกรม โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ โน้ตบุ๊ก ไอแพด กล้อง GoPro เครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นอุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติเฉพาะจึงทำการแยกระเบียบตามชื่อยี่ห้อและรุ่นอุปกรณ์ ระยะเวลาให้ยืม (หากมี) แต่อุปกรณ์เสริมอิเล็กทรอนิกส์ เกมและบอร์ดเกม และอุปกรณ์อื่น ๆ เป็นประเภทอุปกรณ์ที่เห็นเหมาะสมให้รวมระเบียบตามชนิดอุปกรณ์ โดยไม่แยกยี่ห้อหรือรุ่น เช่น สายชาร์จตัวเชื่อมต่อประเภทเดียวกันให้รวมอยู่ในระเบียบเดียว แม้ต่างยี่ห้อ เป็นต้น และกำหนดความแตกต่างของอุปกรณ์แต่ละชิ้นที่หมายเลขเรียกในรายการทะเบียน (Item) รวมถึงกำหนดคำสำคัญ (Keywords) เพื่อให้รายการอุปกรณ์แสดงผลตามหมวดใน Dashboard โดยงานบริการเป็นผู้กำหนดหมวด

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการลงชื่อเรื่องและหมายเลขเรียกตามการแยกหรือรวมระเบียบ

ชื่อเรื่องแยกระเบียบ	หมายเลขเรียก (Call number)
ไอแพด Gen 10 = iPad Gen 10 : 1 ภาคการศึกษา	iPad (Gen 10)
ไอแพด Gen 8 = iPad Gen 8 : ราย 1 วัน / ราย 7 วัน	iPad (Gen 8)
คอมพิวเตอร์แบบพกพา Lenovo IdeaPad 3 = Notebook computer Lenovo IdeaPad 3	Notebook computer (Lenovo IdeaPad 3)
ชื่อเรื่องรวมระเบียบ	หมายเลขเรียก (Call number)
สายชาร์จ USB Type C to Lightning = Charger cable USB Type C to Lightning	Charger cable Type C-Lightning (Apple) Charger cable Type C-Lightning (ZMI)
สายชาร์จ USB Type C to USB Type C = Charger cable USB Type C to USB Type C	Charger cable Type C (Apple) Charger cable Type C (ZMI)

2.3 จัดทำคู่มือการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things หอสมุดฯ ภายหลังการรับความต้องการจากผู้ให้บริการและสรุปผล ประกอบด้วยหัวข้อหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการจัดส่งอุปกรณ์ Library of Things จนถึงการเตรียมออกให้บริการ นิยามความหมายอุปกรณ์แต่ละประเภท หลักเกณฑ์การพิจารณาแยกหรือรวมระเบียบ การลงรายการในระเบียบบรรณานุกรมของอุปกรณ์แต่ละประเภท การกำหนดหมายเลขเรียกในรายการทะเบียน การกำหนดคำสำคัญ และวิธีสืบค้นอุปกรณ์ Library of Things ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

3. การพัฒนาการลงรายการอุปกรณ์ Library of Things - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เป็นการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ Library of Things และการลงรายการให้กับบรรณารักษ์ แคตตาล็อกผู้ปฏิบัติงานแก้ไขรายการระเบียบบรรณานุกรมและทะเบียนอุปกรณ์เดิม รวมถึงลงรายการ อุปกรณ์ที่จัดหาใหม่ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญและท้าทายในการ สร้างองค์ความรู้ใหม่แก่บรรณารักษ์ เนื่องจากบรรณารักษ์ยังขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอุปกรณ์ Library of Things โดยเฉพาะอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ เกมและบอร์ดเกม อาทิ การคัดแยกอุปกรณ์แต่ละ ชนิด เช่น สายชาร์จ สายแปลง อะแดปเตอร์ หูฟัง เป็นต้น ความแตกต่างระหว่างอุปกรณ์ที่มีรูปลักษณะหรือ ชื่อคล้ายกัน เช่น เม้าส์ปากกาและปากกาสไตลัส อะแดปเตอร์และหัวชาร์จ การพิจารณาลงชื่อบอร์ดเกม ซึ่ง ทำให้เกิดปัญหาการตัดสินใจรวมระเบียบหรือแยกระเบียบ การลงรายการชื่อเรื่องและหมายเลขเรียกที่อาจ ทำให้สร้างรายการซ้ำ การรวมอุปกรณ์ต่างชนิดอยู่ในระเบียบเดียวกัน หรือลงชื่ออุปกรณ์ไม่ถูกต้องกับการ ใช้งาน บรรณารักษ์แคตตาล็อกจึงต้องมีความรู้ในการพิจารณาคัดแยกอุปกรณ์ได้ถูกต้อง สามารถใช้คู่มือใน การลงรายการอุปกรณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในแนวทางเดียวกัน (Jones et al., 2023) นอกจากนี้ยัง ถ่ายทอดความรู้หลักเกณฑ์การลงรายการแก่บรรณารักษ์งานบริการด้วยเช่นกัน เพื่อให้สามารถสืบค้นและใช้ ข้อมูลรายการบรรณานุกรมแนะนำผู้ใช้ในการเข้าถึงอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งจากการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะทั้งจากบรรณารักษ์แคตตาล็อกและงานบริการ คณะทำงานได้นำไป ปรับแก้ไขคู่มือให้มีตัวอย่างที่หลากหลายและเพิ่มรายละเอียดให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. การดำเนินงานและแก้ไขปรับปรุง - การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things

4.1 แก้ไขรายการข้อมูลอุปกรณ์ บรรณารักษ์แคตตาล็อกดำเนินการแก้ไขรายการอุปกรณ์ Library of Things เดิมและลงรายการอุปกรณ์ที่จัดหาใหม่ในฐานข้อมูลหอสมุดฯ โดยสามารถอ้างอิง กรอบแนวคิดองค์ประกอบการจัดการเมทาดาทา (French, 2025) ได้ดังนี้

- การรวบรวม (Collect) เป็นการกำหนดประเภททรัพยากรสารสนเทศ (Material Type) และ คอลเล็กชัน สำหรับอุปกรณ์ Library of Things โดยเฉพาะเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเรียกรายชื่อและ จำนวนอุปกรณ์ Library of Things ในระบบ
- การถ่ายโอนข้อมูลและนำออก (Transform/Export) การบันทึกข้อมูลตามมาตรฐานการลง รายการทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบ MARC21 และ AACR2 เช่นเดียวกับทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ของหอสมุดฯ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ลดปัญหาการถ่ายโอนข้อมูลไปยังฐานข้อมูลอื่น หรือการนำ ออกระเบียบบรรณานุกรมยังสามารถคงรูปแบบการลงรายการต้นฉบับไว้
- การนำเข้าหรือแก้ไข (Import/Edite) ทำการแก้ไขรายการบรรณานุกรมเดิมหรือสร้างใหม่ ให้ ลงรายการชื่อเรื่องอยู่ในรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ประกอบด้วยชื่ออุปกรณ์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ชื่อยี่ห้อ รุ่น และเพิ่มข้อมูลอื่น ได้แก่ ชื่อเรื่องอื่น ๆ คุณสมบัติของอุปกรณ์ อุปกรณ์ประกอบภายในชุด (ถ้ามี) การยืม

และติดต่อใช้บริการ รายการสารบัญ และจัดทำรายการทะเบียน ได้แก่ ส่วนคอลเล็กชัน ตำแหน่งชั้น (Shelf Location) หมายเลขเรียกให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในคู่มือ

- การรวมหรือแยกทะเบียนบรรณานุกรม (Merge/Separate) เป็นการพิจารณารวมหรือแยกทะเบียนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยอุปกรณ์ประเภทเสริมอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สายชาร์จ สายแปลง อะแดปเตอร์ หัวชาร์จ หูฟังมีสายหรือไร้สาย เป็นต้น หากเป็นอุปกรณ์ชนิดเดียวกันให้รวมอยู่ในทะเบียนเดียวกัน และจำแนกตามยี่ห้อ/รุ่น/กำลังไฟ ให้เห็นความแตกต่างรายชั้นที่ส่วนของหมายเลขเรียกในรายการทะเบียน ส่วนเกมและบอร์ดเกม และอุปกรณ์อื่น ๆ อาทิ อุปกรณ์สำนักงาน เครื่องดนตรี ตุ๊กตา ทำการรวมทะเบียนและเพิ่มชื่อบอร์ดเกม/ชื่อเฉพาะอุปกรณ์ในรายการสารบัญเพื่อให้สืบค้นได้ และใส่ชื่อในหมายเลขเรียกแทนเลขหมู่หรือเลขรหัส ซึ่งง่ายและสะดวกกว่าในการดูข้อมูลรายชั้น ผู้ใช้ทราบได้ทันทีถึงชื่ออุปกรณ์ ยี่ห้อ รุ่น ขนาด สำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ใช้การแยกทะเบียนตามชื่อยี่ห้อและรุ่น

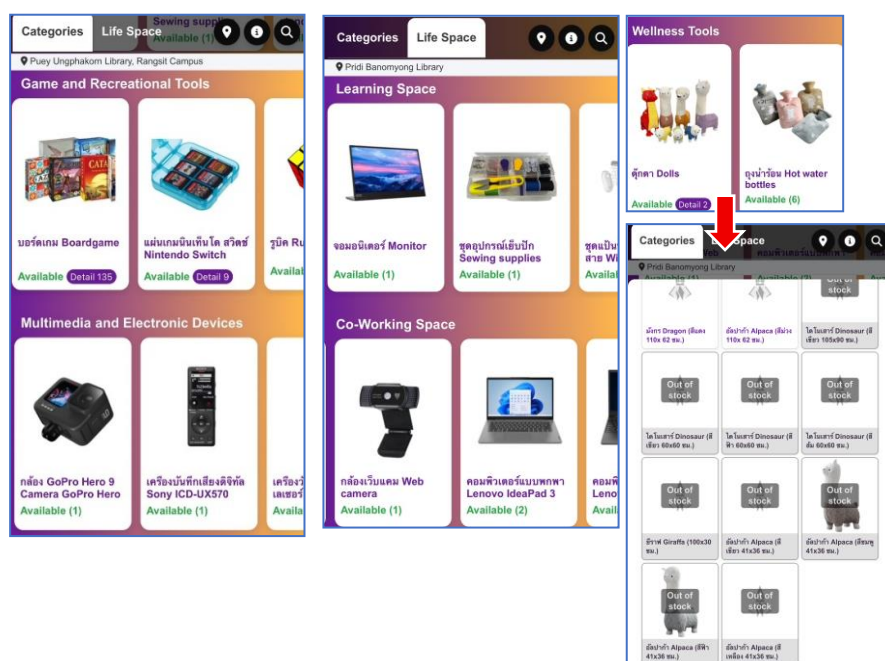
No.	Accession No.	Prefix	Call No.	Volume/Year	Duplicated Mat	Location	Collection	Book Shelf
16	3137901659444	LOT1	หมากฮอส Checkers	3137901659444		Pridi Banomyong Lib	Equipments	Library of Things
17	3137901665862	LOT1	เกมล่าปริศนามนุษย์หมาป่า Ultimate Werewolf Deluxe Edition	3137901665862		Pridi Banomyong Lib	Equipments	Library of Things
18	3137901665863	LOT1	ชาเลนจ์ 1692 : เกมล่าแม่มด Salem 1692	3137901665863		Pridi Banomyong Lib	Equipments	Library of Things

ภาพที่ 1 ตัวอย่างทะเบียนและหมายเลขเรียกบอร์ดเกม

- การลบ (Delete) ลบทะเบียนบรรณานุกรมที่ไม่มีข้อมูลในฐานข้อมูล

- การสืบค้นข้อมูล (Search) สร้างจุดเข้าถึงในการสืบค้นอุปกรณ์ในฐานข้อมูลหอสมุดฯ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องอื่น ๆ เช่น ชื่อภาษาอังกฤษ ชื่อเรียกอุปกรณ์อย่างไม่เป็นทางการ ชื่อที่มีตัวสะกดหรือเว้นวรรคต่างจากชื่อเรื่องหลัก เป็นต้น ชื่ออุปกรณ์ในสารบัญ กำหนดคำสำคัญให้ทุกระเบียน โดยใช้คำว่า “Library of Things” และกำหนดคำสำคัญตามหมวดอุปกรณ์สำหรับการจัดหมวดหมู่ใน Dashboard ประกอบด้วย อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และมัลติมีเดีย (Multimedia and Electronic Devices) เกม และสันทนาการ (Game and Recreational Tools) อุปกรณ์เสริม (Accessories) อุปกรณ์สำนักงาน (Office

Equipment) และสุขภาพและการดูแลตัวเอง (Wellness Tools) เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงอุปกรณ์ตามวัตถุประสงค์การใช้งานของผู้ใช้

ภาพที่ 2 ตัวอย่าง Dashboard อุปกรณ์ Library of Things หอสมุดมธ.

4.2 ตรวจสอบการลงรายการและแก้ไขให้ถูกต้อง หัวหน้าหน่วยแคตตาล็อกตรวจสอบความถูกต้องการลงรายการอีกครั้งและแจ้งบรรณารักษ์แก้ไขหากพบข้อผิดพลาด การทวนสอบความถูกต้องทำให้การลงรายการบรรณานุกรมในฐานข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจของบรรณารักษ์แคตตาล็อก เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็น รวมถึงทราบประเด็นที่ยังขาดความชัดเจนในกลุ่มมือและนำไปแก้ไขเนื้อหาให้สมบูรณ์

บทสรุป

ผลลัพธ์การจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ในระบบของหอสมุดฯ ผู้ให้บริการสามารถให้ข้อมูลอุปกรณ์ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ จัดทำสถิติการใช้งานและสำรวจอุปกรณ์ (Inventory) ทั้งรายชื่อจำนวน สถานะอย่างเป็นระบบ เพื่อการวางแผนซ่อมบำรุง จำหน่าย หรือวางแผนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ในอนาคต รวมถึงการต่อขอคนวัตกรรมการบริการโดยข้อมูลอุปกรณ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานยุทธศาสตร์และนวัตกรรมจัดทำ Dashboard ช่วยผู้ใช้ในการสำรวจ ยืม-จอง อุปกรณ์ Library of

Things ได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น รวมถึงงานจัดการทรัพยากรสารสนเทศมีคู่มือหลักเกณฑ์การลงรายการอุปกรณ์ Library of Things ของหอสมุดฯ และแนวทางการดำเนินงานจัดการข้อมูลสำหรับทรัพยากรสารสนเทศใหม่ในอนาคต ดังนั้นการจัดการข้อมูลอุปกรณ์ Library of Things ที่ประเภทอุปกรณ์มีความหลากหลาย จึงถือเป็นความท้าทายของบรรณารักษ์แคตตาล็อก โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

- **การจัดการความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ Library of Things**

การจัดการความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ Library of Things ให้แก่บรรณารักษ์ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งเรื่องชนิดอุปกรณ์ วัตถุประสงค์การใช้งาน คำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง การสืบค้นอุปกรณ์ในฐานข้อมูลห้องสมุด การแนะนำแหล่งสืบค้นภายนอกสำหรับตรวจสอบข้อมูลอุปกรณ์เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความรู้หลักเกณฑ์การลงรายการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรณารักษ์สามารถจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jones et al., 2023)

- **การประยุกต์ใช้มาตรฐานการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมกับทรัพยากรสารสนเทศใหม่ของห้องสมุด**

นอกเหนือจากความรู้ในอุปกรณ์ Library of Things บรรณารักษ์แคตตาล็อกควรมีทักษะในการประยุกต์ใช้มาตรฐานการลงรายการทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมกับทรัพยากรสารสนเทศแบบใหม่ซึ่งเป็นหนึ่งในสมรรถนะด้านทักษะของบรรณารักษ์แคตตาล็อกในการประยุกต์ใช้มาตรฐานสากลจัดทำบรรณานุกรมให้เข้ากับบริบทห้องสมุดตนเอง (Association for Library Collections & Technical Services, 2017) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอุปกรณ์แต่ละประเภท สอบถามความต้องการของผู้ให้บริการและพฤติกรรมการใช้ถึงอุปกรณ์ของผู้ใช้ จากนั้นจัดทำหลักเกณฑ์การลงรายการเฉพาะอุปกรณ์ Library of Things เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะอุปกรณ์และบริบทการใช้งาน โดยหัวข้อของการประยุกต์ใช้มาตรฐานการลงรายการ อาทิ

- **การพิจารณาเลือกข้อมูลในการลงรายการ** อุปกรณ์ Library of Things มีลักษณะ รูปร่างการใช้งานที่แตกต่างจากทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิมของห้องสมุด (Jones et al., 2023) บรรณารักษ์แคตตาล็อกควรพิจารณาเลือกข้อมูลที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการบริการ การจัดหา การบำรุงรักษาและการจัดทำข้อมูลทางสถิติ

- **การจัดการระเบียบบรรณานุกรม** ระบุหลักเกณฑ์การพิจารณาอุปกรณ์ที่ควรแยกระเบียบหรือรวมอยู่ในระเบียบเดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อความสะดวกในการสืบค้น การตรวจสอบจำนวนเพื่อการจัดหาหรือหมุนเวียนไปยังห้องสมุดสาขา ความละเอียดในการลงรายการอุปกรณ์ และการจัดทำข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

- **การลงรายการข้อมูล** หลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาลงรายการข้อมูลอุปกรณ์อาจต่างจากทรัพยากรสารสนเทศสิ่งพิมพ์ เช่น การเลือกแหล่งข้อมูลหลัก (Chief Source) ที่ใช้อ้างอิงในการกำหนดชื่อเรื่อง หากเป็นสิ่งพิมพ์ใช้หน้าปกในหนังสือ แต่อุปกรณ์เลือกแหล่งข้อมูลจากกล่องบรรจุ เอกสารจัดซื้อ เว็บไซต์ผู้จัด

จำหน่าย เป็นต้น การลงรายการหมายเหตุเป็นเขตข้อมูลหลักที่จำเป็นต้องลงรายการเพื่อประโยชน์ต่อผู้ใช้ในการเลือกอุปกรณ์ให้ตรงกับความต้องการ รับรู้ถึงความสามารถในการใช้งาน ตรวจสอบความครบถ้วนของชุดอุปกรณ์ และความสะดวกในการติดต่อยืม-คืน ต่างจากทรัพยากรสารสนเทศสิ่งพิมพ์ที่รายการหมายเหตุไม่ใช่รายการหลักในการลงรายการ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของบรรณารักษ์ รวมถึงการกำหนดหัวเรื่อง (Subject Heading) ตามระบบหัวเรื่องที่ห้องสมุดใช้กับทรัพยากรสารสนเทศดั้งเดิม อาจไม่สามารถจัดหมวดหมู่ได้ชัดเจนหรือเหมาะสมเท่ากับหัวเรื่องหรือคำสำคัญที่ห้องสมุดกำหนดขึ้นเอง การเปลี่ยนไปใช้คำสำคัญแบบควบคุมคำสามารถอำนวยความสะดวกในการจัดหมวดหมู่ได้มากกว่า

- **การกำหนดหมายเลขเรียก** การกำหนดหมายเลขเรียกอุปกรณ์ให้สามารถแสดงความหมายเฉพาะเจาะจงของอุปกรณ์และเห็นความแตกต่างเป็นรายชิ้น (ทะเบียน) เพื่อผู้ใช้หรือผู้ให้บริการจำแนกอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจน รวดเร็ว สามารถจัดเก็บข้อมูลสถิติการใช้งานอุปกรณ์ได้ละเอียดยิ่งขึ้น ซึ่งควรใช้รูปแบบที่ห้องสมุดกำหนดขึ้นเอง โดยแทนด้วยชื่ออุปกรณ์ตามที่ระบุในเขตข้อมูลชื่อเรื่อง ตามด้วยชื่อย่อ/รุ่น/กำลังไฟ/จำนวนตัวรับ/ความยาว/ขนาด ขึ้นอยู่กับชนิดอุปกรณ์ ปรับการลงอุปกรณ์ชื่อยาวเหลือแค่ชื่อภาษาอังกฤษที่ยังคงความหมายให้ผู้ใช้ชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าใจ ทั้งนี้หมายเลขเรียกในรายการทะเบียนมีข้อจำกัดของขนาดความจำที่ใช้เก็บจำนวนตัวอักษร ดังนั้นควรพิจารณารูปแบบหมายเลขเรียกอุปกรณ์ไม่ให้เกินขนาดที่ระบบห้องสมุดอัตโนมัติกำหนด

เอกสารอ้างอิง

- Aiyeblehin, J. A., Onyam, I. D., & Akpom, C. C. (2018). Creating makerspaces in Nigerian public libraries as a strategy for attaining national integration and development. *International Journal of Knowledge Content Development & Technology*, 8(4), 19-31.
- Anderson, S. & Weatherbee, S. (2012). Growing a technology equipment service in an academic library. *Computers in Libraries*, 32(6), 6-8.
- Association for Library Collections & Technical Services. (2017). *Core competencies for cataloging and metadata professional librarians*. Chicago: American Library Association.
- Bannwart, S. & Minich, J. (2020). How a Library of Things can affect services and STEM learning initiatives. *Computers in Libraries*, 40(7), 32-36.
- Cross, E. & Tucci, R. (2017). The Emerging technology collection at Carleton University Library: Supporting experiential learning in the university curriculum. *The Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 12(1), 1-19.
- Farney, T. (2021). Library technology: Innovating technologies, services, and practices. *College & Undergraduate Libraries*, 27(2-4), 51-55.

- Freeman, J. M. & Nagel, G. (2025). Curricular support, equipment lending, and a defense of evolving classic library services. *The Journal of Academic Librarianship*, 51(1), 1-10
- French, R. B. (2025) A framework for metadata workflows. *Cataloging & Classification Quarterly*, 63(1), 1-11.
- Hoffman, G. L. (2019). *Organizing library collections: Theory and practice*. Lanham MD: Rowman & Littlefield.
- Igbinovia, M. O., & Alex-Nmecha, J. C. (2021). Let Us Make: Interrogating Personnel's Perception towards Makerspace in a Nigerian University Library. *International Journal of Knowledge Content Development & Technology*, 11(2), 23-36.
- Johnson, C. (2016). *The Library of Things: 8 spaces changing how we think about stuff*. Retrieved 30 March 2025, from <https://www.shareable.net/the-library-of-things-8-spaces-changing-how-we-think-about-stuff>.
- Jones, L., Nousir, A., Everett, T. & Nabil, S. (2023). Libraries of things: Understanding the challenges of sharing tangible collections and the opportunities for HCI, *Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '23)*, pp. 1-18, Hamburg, Germany: ACM, New York.
- Kornkaew, K., Keawmalang, K. & Khongmalai, O. (2024). Space management based on the new concept of the library of life. *PULINET Journal*, 11(1), 238-251. [In Thai]
- Tuamsuk, K. (2018). *Library of Things: Digital humanities*. Retrieved 30 March 2025, from <https://library.stou.ac.th/wp-content/uploads/2018/10/PULINET8-library-of-think.pdf> [In Thai]
- Miksa, S. D. (2021). Cataloging principles and objectives: History and development. *Cataloging & Classification Quarterly*, 59(2-3), 97-128.
- Sheaffer, K., & Vinson, C. (2023). Technology equipment lending in an academic library: Understanding patron usage and proficiency through quantitative assessment. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(2), 1-11.
- Tetteh, S. G. (2024). Empirical study of agile software development methodologies: A comparative analysis. *Asian Journal of Research in Computer Science*, 1 (5), 30-42.
- TK Park. (2018). *Library of Things offers everything to choose from in the library*. Retrieved 30 March 2025, from https://www.tkpark.or.th/eng/articles_detail/381/Library-of-Things. [In Thai]
- Trembach, S., & Deng, L. (2018). Understanding millennial learning in academic libraries: Learning styles, emerging technologies, and the efficacy of information literacy instruction. *College & Undergraduate Libraries*, 25(3), 297-315.